

ΜΑΘΑΙΝΟΝΤΑΣ ΝΑ ΔΙΑΒΑΖΟΥΜΕ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ **Κωνσταντίνος Δ. Πόρποδας**

Στο παρόν συμπόσιο θα αναλυθούν τρία βασικά θέματα που σχετίζονται άμεσα με την εκμάθηση της ανάγνωσης της ελληνικής γλώσσας. Τα θέματα αυτά αναφέρονται στις γνωστικο-γλωσσικές *προϋποθέσεις* για την εκμάθηση της ανάγνωσης, στις *γνωστικές στρατηγικές* που αξιοποιούνται κατά την εκμάθηση της βασικής ανάγνωσης και στα *βιβλία* που χρησιμοποιούνται για την εκμάθηση της ανάγνωσης της ελληνικής γλώσσας. Συγκεκριμένα:

Το πρώτο θέμα αναφέρεται στην ανάλυση ορισμένων κύριων στοιχείων που προσδιορίζουν την αναμφισβήτητη σχέση μεταξύ *φωνολογικής επίγνωσης* και *εκμάθησης της ανάγνωσης της ελληνικής γλώσσας*. Ειδικότερα, θα παρουσιαστούν ερευνητικές αποδείξεις για τον *αιτιώδη* και *αποκλειστικό* χαρακτήρα αυτής της σχέσης, για την ευκρινέστερη εκδήλωσή της στο *χρόνο διεκπεραίωσης* παρά στην *ακρίβεια* της βασικής αναγνωστικής λειτουργίας καθώς και για την *εξελικτική πορεία* που έχει η επίδραση της φωνολογικής επίγνωσης στην εκμάθηση της βασικής ανάγνωσης της ελληνικής γλώσσας

Το δεύτερο θέμα αφορά στην αναλυτική μελέτη της *εξελικτικής πορείας* που παρουσιάζει η εκμάθηση της ανάγνωσης της ελληνικής γλώσσας κατά το κρίσιμο πρώτο έτος της φοίτησης των παιδιών στο δημοτικό σχολείο. Η μελέτη αυτή θα βασιστεί στη συστηματική ανάλυση των *αναγνωστικών λαθών* και του *χρόνου ανάγνωσης* σε τέσσερις χρονικές περιόδους της Α' δημοτικού. Με βάση αυτά θα διατυπωθούν υποθέσεις για τις *γνωστικές στρατηγικές* που ακολουθούνται κατά την εκμάθηση της βασικής ανάγνωσης της ελληνικής γλώσσας κατά τη φοίτηση των παιδιών στην Α' δημοτικού.

Τέλος, το τρίτο θέμα αναφέρεται στη μελέτη των *βιβλίων (των αναγνωστικών)* που χρησιμοποιούνται για την εκμάθηση της ανάγνωσης της ελληνικής γλώσσας τα τελευταία σχεδόν 100 χρόνια. Στο πλαίσιο αυτό θα επιχειρηθεί μια ψυχογλωσσολογική συγκριτική ανάλυση 5 βασικών βιβλίων (αναγνωστικών της Α' δημοτικού) που χρησιμοποιήθηκαν επί ένα σχεδόν αιώνα (από το 1919 μέχρι και σήμερα), με σκοπό να κατανοηθούν οι βάσεις τους, οι τάσεις τους και ο βαθμός επίδρασης της έρευνας στη συγγραφή τους.

S15A

«ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΣΧΕΣΗΣ ΜΕΤΑΞΥ ΦΩΝΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΠΙΓΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΕΚΜΑΘΗΣΗΣ ΤΗΣ ΑΝΑΓΝΩΣΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ»

Παλαιθοδώρου Α., Πόρποδας Κ.

Στην παρούσα εργασία θα αναλυθούν ορισμένα βασικά στοιχεία που προσδιορίζουν την αναμφισβήτητη σχέση μεταξύ φωνολογικής επίγνωσης και εκμάθησης της ανάγνωσης της ελληνικής γλώσσας. Τα στοιχεία αυτά βασίζονται στα δεδομένα μιας διαχρονικής έρευνας εξάσκησης (training study) μαθητών νηπιαγωγείου στη συνειδητοποίηση της φωνολογικής δομής του προφορικού λόγου και στη μετέπειτα αναλυτική καταγραφή της αναγνωστικής, ορθογραφικής καθώς και αριθμητικής ικανότητας των μαθητών αυτών στην πρώτη, δεύτερα και τρίτη δημοτικού. Η έρευνα περιλάμβανε δύο πειραματικές ομάδες και μία ομάδα ελέγχου.

Με βάση τα ερευνητικά δεδομένα θα τεκμηριωθεί η άποψη ότι:

- (α) Η σχέση μεταξύ φωνολογικής επίγνωσης και εκμάθησης της ανάγνωσης της ελληνικής γλώσσας είναι *αιτιώδης*.
- (β) Η επίδραση της φωνολογικής επίγνωσης αφορά *αποκλειστικά* την εκμάθηση της ανάγνωσης της ελληνικής γλώσσας και δεν επηρεάζει άλλες γνωστικές λειτουργίες (π.χ. εκμάθηση μαθηματικών).
- (γ) Η σχέση μεταξύ φωνολογικής επίγνωσης και εκμάθησης της ανάγνωσης της ελληνικής γλώσσας είναι πιο έκδηλη στο *χρόνο διεκπεραίωσης* της ανάγνωσης (reading time) και όχι στην ακρίβεια (accuracy).
- (δ) Η ευνοϊκή επίδραση της φωνολογικής επίγνωσης στην εκμάθηση της ανάγνωσης της ελληνικής γλώσσας δεν είναι πρόσκαιρη αλλά έχει *μεγάλη διάρκεια* καθόσον είναι εμφανής σε όλη τη διάρκεια των δύο – τριών πρώτων τάξεων του δημοτικού σχολείου.

S15B

«Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΒΑΣΙΚΗΣ ΑΝΑΓΝΩΣΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΣΤΗΝ Α΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ»

Σαρρής Μ., Πόρποδας Κ.

Στην παρούσα εργασία επιχειρείται να παρουσιαστεί μια διαχρονική καταγραφή και ανάλυση των αναγνωστικών λαθών 50 συνολικά μαθητών σε τέσσερις διαφορετικές χρονικές στιγμές, κατά τη διάρκεια της φοίτησής τους στην πρώτη (Α΄) τάξη του δημοτικού σχολείου. Η ανάλυση των αναγνωστικών λαθών αλλά και η διαφοροποίηση του χρόνου ανάγνωσης (reading time) αποτελούν σημαντικούς δείκτες για τις εξελικτικές φάσεις της αναγνωστικής ανάπτυξης. Συγκρίνοντας αυτά τα δεδομένα με το μοντέλο της *διττής θεμελίωσης της ανάγνωσης* που έχει προταθεί για τη μάθηση της ανάγνωσης στην αγγλική γλώσσα από τον Seymour (1990, Duncan & Seymour, 2000) και έχει προσαρμοστεί στην ελληνική από τον Πόρποδα (2002), καταλήξαμε στα εξής συμπεράσματα: (α) Οι μαθητές φαίνεται ότι αποκτούν γρήγορα το στάδιο της *θεμελιακής ανάγνωσης*. (β) Η αξιοποίηση της γνώσης για τους ήχους των γραμμάτων φαίνεται ότι επιταχύνει την *αλφαβητική διαδικασία* της θεμελιακής ανάγνωσης. (γ) Υπάρχουν στοιχεία που ενισχύουν την υπόθεση της ύπαρξης της *ορθογραφικής ανάγνωσης*. (δ) Προς το τέλος της Α΄ τάξης οι έλληνες μαθητές φαίνεται ότι βρίσκονται στο στάδιο της *μορφολογικής ανάγνωσης*.

S15C

**ΕΝΑΣ ΑΙΩΝΑΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΩΝ ΤΗΣ Α΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ:
ΜΙΑ ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΨΥΧΟΓΛΩΣΣΟΛΟΓΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ**

Πανουτσόπουλος Α., Πόρποδας Δ. Κ.

Στην εργασία αυτή επιχειρείται μια ψυχογλωσσολογική συγκριτική ανάλυση του περιεχομένου 5 βιβλίων εκμάθησης της ανάγνωσης της ελληνικής γλώσσας (αναγνωστικών) των τελευταίων 90 χρόνων (1919 – 2007).

Τα αναγνωστικά που αναλύθηκαν είναι:

- (1) Αλφαβητάριο (Το Αλφαβητάρι με τον Ήλιο)(1919) – Ανδρεάδης, Δελμούζος, Νιρβάνας, Παπαντωνίου, Τριανταφυλλίδης.
- (2) Αλφαβητάριο (1955) –Γιαννέλη - Σακκά.
- (3) Αλφαβητάριο (1976) –Βαλαβάνη -Τσουρέκη
- (4) Η γλώσσα μου (1982) – Βελανίδη, Καλανίδα, Κανάκη (Επιμέλ. Βουγιούκα)
- (5) Η γλώσσα μου (2007) (Καραντζώλα, Κύρδη, Σπανέλλη, Τσιαγκάνη)).

Η ανάλυση περιλαμβάνει δύο βασικά θέματα: Πρώτον, το **λεξιλόγιο** των βιβλίων (πλούτος λεξιλογίου, επαναληπτικότητα λέξεων, αναλογία μερών του λόγου, ρυθμός εισαγωγής νέων λέξεων) και, δεύτερον, το **δείκτη αναγνωσιμότητας** των κειμένων (δυσκολία – ευκολία ανάγνωσης ανά κείμενο, βαθμός κατανόησης, παράγοντες που συμμετέχουν στον υπολογισμό των δεικτών).